

Ірина Брушневська

аспірантка Інституту спеціальної
педагогіки НАПН України
Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки
<http://orcid.org/0000-0002-3381-6490>

**КОРЕКЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНЕ РОЗВИВАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ
ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОГО КОМПОНЕНТА МОВЛЕННЄВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ П'ЯТОГО РОКУ ЖИТТЯ ІЗ ЗНМ**

В статті автор аналізує складові, методичні засади та особливості організації корекційно-комунікативного розвивального середовища як умови формування комунікативного компонента мовленнєвої діяльності дітей п'ятого року життя із ЗНМ. Вказує на об'єктивні труднощі його створення у дошкільному навчальному закладі. Для забезпечення ефективності формування і розвитку комунікативної взаємодії дітей п'ятого року життя із ЗНМ пропонує застосовування ряду практично-методичних аспектів. Акцентує увагу на оновленні підходів до партнерської взаємодії учасників педагогічного процесу на основі ймовірного прогнозування результатів корекційно-комунікативного процесу.

Ключові слова: діти п'ятого року життя, загальний недорозвиток мовлення, комунікативний компонент, середовище.

Постановка проблеми. Одним із пріоритетних напрямів національної політики України виступає модернізація освіти щодо забезпечення всебічного гармонійного розвитку особистості дитини з особливими освітніми потребами. Зокрема, удосконалюється зміст освітнього процесу, впроваджуються нові форми розвитку, навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами, розробляються сучасні психолого-педагогічні засади інклюзії, стандартизації освіти [10], творчої самореалізації, соціалізації дошкільників. Виховання, корекція і навчання зазначеної категорії дітей потребує від педагога мультидисциплінарного підходу, різнобічної ґрунтовної підготовки з педагогічних, медичних, психологічних і спеціальних наук.

Однак існуючі суперечності між традиційними корекційними методами і прийомами та сучасними освітніми вимогами зумовлюють актуальність пошуків нових підходів до педагогічної підтримки, моделювання і прогнозування

педагогічного впливу, перспективних технологій розвитку дітей з особливими освітніми потребами. Окреслені завдання є пріоритетними для всіх галузей корекційної освіти дітей з порушеннями психофізичного розвитку, але особливої актуальності вони набувають у контексті навчання та виховання дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку. Ці процеси потребують переосмислення традиційних підходів з урахуванням сучасних клінічних реалій та наукових розвідок.

Мовленнєва діяльність здійснює домінуючий вплив на формування у дітей дошкільного віку багатьох соціально значущих функцій, зокрема комунікативної, регулятивної, плануючої, контролюючої. Мовленням опосередковані різні види діяльності дитини як на ранніх етапах розвитку, так і на більш пізніх. Тому на сучасному етапі розвитку спеціальної дошкільної педагогіки особливої ваги набувають питання вивчення становлення основних складових мовленнєвої діяльності дітей з урахуванням новітніх наукових даних про психолінгвістичну структуру мовленнєвої діяльності, її психологічні механізми.

Аналіз актуальних досліджень. Особливостям розвитку мовленнєвої діяльності дітей із загальним недорозвитком мовлення (ЗНМ) присвячено чимало досліджень науковців (Е. Данілавічюте, Р. Лалаєва, Р. Левіна, Ю. Рібцун, В. Селівєрстов, Є. Соботович, В. Тищенко, Л. Трофименко, Н. Уфимцева, Т. Ушакова, Г. Чиркіна, О. Шахнарович та ін.). Проблеми діагностики та корекції порушень при ЗНМ висвітлені у численних дослідженнях вітчизняних і зарубіжних учених (Л. Єфіменко, А. Ірвіне, Р. Лалаєва, Г. Мясковська, Ю. Рібцун, Є. Соботович, Л. Спірова, В. Тарасун, Л. Трофименко, Т. Філічева та ін.). Багатовекторність підходів науковців засвідчує складнофункціональність та незавершеність вивчення цього процесу.

Сучасні наукові дослідження констатують порушення мовленнєвої діяльності у дітей із ЗНМ внаслідок несформованості її структурних компонентів, що особливо виразно проявляється в процесі комунікації. Формування комунікативного компонента є малодослідженою (розглядаються в роботах науковців Л. Андрусишиної, Ю. Рібцун, Є. Соботович, В. Тищенко та ін.), але актуальною та перспективною темою для теоретичного та практичного вивчення, що підтверджується його важливістю для розвитку спілкування, передачі інформації в процесі мовленнєвої діяльності, мислення, інтелектуальних функцій та особистісного зростання.

Мета статті - проаналізувати методичні засади та особливості організації корекційно-комунікативного розвивального середовища як умови формування комунікативного компонента мовленнєвої діяльності дітей п'ятого року життя із ЗНМ.

Виклад основного матеріалу. Результати аналізу психолого-педагогічної та спеціальної літератури, педагогічного досвіду формування комунікативного компонента мовленнєвої діяльності, визначення та обґрунтування організаційно-педагогічних та корекційно-дидактичних умов, запропонована авторська методика дали змогу розробити структурно-функціональну педагогічну модель процесу формування комунікативного компонента мовленнєвої діяльності у дітей п'ятого року життя із загальним недорозвитком мовлення.

Ми погоджуємось з трактуванням науковцями комунікативного компонента у мовленнєвій діяльності як реалізації комунікативної функції мовлення в процесі вербального спілкування, що означає використання суб'єктом

мови як засобу передачі і засвоєння суспільно-історичного досвіду, встановлення комунікації, планування своїх дій [11,18]. Однак теоретичний аналіз літератури з проблеми дослідження свідчить про відсутність цілісних уявлень про стан сформованості комунікативного компонента у дітей саме п'ятого року життя із ЗНМ. Так було встановлено, що практично невивченими є механізми порушень та етапи формування даної ланки мовленнєвої діяльності. Очевидною є необхідність комплексного дослідження з даної проблеми, спрямованого на розробку педагогічної моделі формування комунікативного компонента дітей п'ятого року життя.

Науковий аналіз проблеми формування комунікативного компонента мовленнєвої діяльності дітей п'ятого року життя із ЗНМ передбачає визначення низки пріоритетних педагогічних умов, використання яких дозволить ефективно побудувати процес формування зазначеного компонента. Перш ніж розглянути актуальні для нашого дослідження педагогічні умови, зауважимо, що у педагогіці існують різні підходи до визначення змісту цього поняття. Так, І. Аксаріна зазначає, що до педагогічних умов можна віднести ті, які свідомо створюються в освітньому процесі і повинні забезпечувати найбільш ефективне протікання цього процесу [1,12].

Ми погоджуємось з визначенням О. Назарової, яка педагогічні умови розглядає як сукупність об'єктивних можливостей, змісту, форм, методів, педагогічних прийомів і матеріально-просторового середовища, які спрямовані на розв'язання дослідницьких завдань [7,79].

Враховуючи різні підходи науковців до визначення поняття «педагогічні умови», однією з організаційно-педагогічних умов формування комунікативного компонента мовленнєвої діяльності дітей п'ятого року життя із ЗНМ нами було визначено *створення корекційно-комунікативного розвивального середовища*. В сучасній корекційній педагогіці використовується цілий ряд понять на означення середовища, в якому виховуються і розвиваються діти дошкільного віку з порушеннями мовленнєвого розвитку.

Це, зокрема, «освітнє середовище» - сукупність об'єктивних зовнішніх умов, факторів, соціальних об'єктів, необхідних для успішного функціонування освіти; це система впливів і умов формування особистості, а також можливостей для її розвитку, які містяться в соціальному і просторово-предметному оточенні. А. Каташов узагальнює різноманітні підходи до визначення поняття «освітнє середовище» та розглядає його як сукупність духовно-матеріальних умов функціонування закладу освіти, що забезпечують саморозвиток вільної і активної особистості, реалізацію творчого потенціалу дитини. Освітнє середовище, на думку автора, виступає функціональним і просторовим об'єднанням суб'єктів освіти, між якими встановлюються тісні різнопланові групові взаємозв'язки, і може розглядатися як модель соціокультурного простору, в якому відбувається становлення особистості [5,12].

Актуальним є розгляд поняття «розвивальне освітнє середовище» - це комплекс психолого-педагогічних, матеріально-технічних, санітарно-гігієнічних, ергономічних, естетичних умов, що забезпечують організацію життєдіяльності дітей у дошкільному навчальному закладі. Сучасні дослідники (А. Валицька, Б. Ельконін, Ю. Рібцун, І. Фурман, В. Ясвін) розглядають розвивальне середовище як систему матеріальних об'єктів діяльності дитини, що функціонально моделює зміст її духовного і фізичного розвитку. Збагачене середовище передбачає єдність

соціальних і природних засобів забезпечення повноцінної життєдіяльності дитини.

Також у науковій літературі розглядається поняття «предметно-розвивального середовища» - це сукупність природних і соціально-культурних предметних засобів найближчого і перспективного розвитку дитини, становлення її творчих здібностей, що забезпечують різноманітність діяльності [10]. Воно має релаксуючий вплив на особистість дитини [8, 23]. Продумано організоване предметно-розвивальне середовище дозволяє педагогу сформувати у дітей повноцінне мовлення і виступає необхідною складовою створеного безпосередньо мовленнєвого середовища, як підґрунтя для зростання цілісної особистості, всім зрозумілого цікавого співрозмовника [9,52].

Результати аналізу запропонованих понять, методичної літератури, практичних напрацювань дали нам можливість запропонувати власне визначення середовища, в якому має здійснюватися формування комунікативного компонента мовленнєвої діяльності дітей п'ятого року життя із ЗНМ - «корекційно-комунікативне розвивальне середовище».

Структура феномену «корекційно-комунікативне розвивальне середовище» включає в себе чотири складових: провідна - «середовище» та поняття, які характеризують її своєрідність - «корекційне», «комунікативне», «розвивальне».

У вітчизняній та зарубіжній психолого-педагогічній науці склалося чітке уявлення про поняття середовища (І. Бех, Є. Бондаревська, Дж. Гібсон, К. Князева, С. Капиця, І. Пригожий, І. Стенгерс, В. Ясвін та ін.). Зокрема, середовище розглядається як цілісність екологічних, економічних, політичних, культурно-освітніх та інституційних процесів у їх взаємозв'язках і залежностях. У цьому розумінні середовище є простором, у якому суспільство реалізує різні форми діяльності, створюючи тим самим умови для задоволення матеріальних та духовних потреб [3,43]. Психологія розуміє середовище як умову, процес і результат творчого саморозвитку особистості. А з точки зору педагогіки, середовище - це умова життєдіяльності дитини, формування ставлення до базових цінностей, засвоєння соціального досвіду, розвиток життєво необхідних особистісних якостей, спосіб трансформації зовнішніх відносин у внутрішню структуру особистості, задоволення потреб суб'єкта.

У сучасній спеціальній педагогіці широко використовується термін «корекційне середовище», що характеризується як системне об'єднання медичних, психолого-педагогічних і соціальних служб, що сприяють саморегуляції поведінки, самореабілітації, розвитку і саморозвитку особистості [6,131]. Воно має на меті забезпечення умов для максимально можливої корекції та компенсації окремої чи комбінованої вади, здійснення профілактичних заходів через залучення кожної дитини до спеціально створеного реабілітаційного, розвивального та соціально-культурного середовища дошкільного начального закладу.

Практика засвідчує, що не завжди корекційне середовище реально відповідає оптимальним вимогам стосовно розвитку комунікативного компонента мовленнєвої діяльності. Тому ми вводимо другу складову поняття - «комунікативне середовище». Науковці тлумачать його як умову формування психологічної готовності дитини до шкільного навчання, яке характеризується достатнім рівнем розвитку соціального та емоційного інтелекту, здатністю реалізовувати різноманітні форми спільної ігрової діяльності і спілкування з

однолітками та дорослими, позитивною мотивацією взаємодії з іншими дітьми [3,217]. Тобто, це середовище, яке максимально сприяє виникненню комунікативного інтересу до оточуючих людей, якісно розвиває його, пропонує різні форми реалізації комунікативної взаємодії, постійно підтримує позитивний інтерес до її продовження.

Третя складова запропонованого поняття - «розвивальне середовище» - також широко використовується в корекційній педагогіці. Під цим поняттям розуміється єдність соціальних і природних чинників, які можуть прямо чи опосередковано, миттєво чи довготривало впливати на життя дитини. Розвивальне середовище представлено як інтеграція природного довкілля, сенсорно-пізнавального простору, ігрового та мовленнєвого середовища, соціум та середовище особистості дитини, світ культури.

Виходячи з вищезначених трактувань ми визначаємо **корекційно-комунікативне розвивальне середовище** як сукупність умов (матеріально-технічних та програмно-методичних), що забезпечують виникнення комунікативного інтересу, якісний розвиток комунікативної взаємодії дітей з однолітками та дорослими, корекцію порушень мовленнєвої діяльності, розвивають позитивну зацікавленість у подальшому розгортанні процесу комунікації. Створення у дошкільному навчальному закладі повноцінного корекційно-комунікативного розвивального середовища (ККРС) є пріоритетним засобом реалізації завдань формування комунікативного компонента мовленнєвої діяльності у дітей п'ятого року життя із ЗНМ.

Об'єктивні труднощі створення ККРС у дошкільному навчальному закладі обумовлені недостатнім усвідомленням педагогами його сутності, відмінності від інших видів середовища, відсутністю чітких уявлень про його структуру, зміст, механізми організації та принципи функціонування, роль ймовірного прогнозування в забезпеченні цілісного корекційно-розвивального процесу. Насамперед всім учасникам освітньо-корекційного процесу важливо усвідомити, що абсолютно вся їхня діяльність має бути прогнозована на стимулювання, розвиток і практичну реалізацію комунікативного компонента мовленнєвої діяльності - дитина повинна бути готовою, сама хотіти, могла і реалізовувати комунікативні наміри, отримуючи при цьому емоційне задоволення. Цьому має сприяти абсолютно все, що оточує дитину п'ятого року життя із ЗНМ - іграшки, книжки, музичні інструменти, рослинний і тваринний світ, спортивний інвентар, куточки, зони, лабораторії, однолітки, дорослі, облаштування групового приміщення, ігрового майданчика, території ДНЗ та ін. Всі названі компоненти повинні бути комунікативно-інформативними, комунікативно-цікавими, комунікативно-мобільними, комунікативно-доступними.

При цьому варто не забувати, що наповнення відповідних осередків [центрів] у дошкільних навчальних закладах здійснюється відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 11.09.2002 №509 «Про затвердження Типового переліку обов'язкового обладнання навчально-наочних посібників та іграшок у дошкільних навчальних закладах», методичних рекомендацій від 18.07.2008 №1/9-470 «Підбір і використання іграшок для дітей дошкільного віку в дошкільних навчальних закладах». Тобто, педагоги корекційних груп ДНЗ при облаштуванні групового та ігрового середовища згідно Типових вимог повинні все таки зважати на їх домінуючу комунікативну спрямованість.

Для проектування змісту ККРС важливим є дотримання онтогенетичних принципів формування мовленнєвої діяльності: освоєння предметного світу - виникнення комунікативної потреби - пошук шляхів її вираження - вибір адекватних засобів вираження [4,12]. Всі зазначені компоненти повинні логічно і поступально поєднуватись у предметно-практичній діяльності дітей п'ятого року життя із ЗНМ. Її пріоритетом має бути максимальне орієнтування на включення мовленнєвої комунікації у процес спільної з дорослими або однолітками діяльності, важливої для дошкільника (гри, праці, продуктивних видів діяльності, самообслуговування).

Цей фактор обумовлюється тому, що мовленнєва комунікація дітей із ЗНМ зазвичай має характерні особливості: помітне зниження потреби у спілкуванні, ізолюваність від групи однолітків, знижена (в порівнянні зі звичайним розвитком) здатність отримувати інформацію в процесі спілкування, спрямованість на процес говоріння без врахування інтересів партнера (О. Громова, Р. Левіна, Г. Чірка, С. Щербак, Т. Філічева). Саме тому зазначена адресна спрямованість використання комунікативної активності дозволить, з одного боку, створити передумови для підвищення мотивації мовленнєвого спілкування, а з іншого - дозволить удосконалити та урізноманітнити її структурно-значеннєве оформлення. При цьому педагог виступатиме поліфункціональним суб'єктом: як еталон правильного мовлення, джерело інформації та регулятор поведінки дитини в спілкуванні.

Для забезпечення ефективності формування і розвитку комунікативної взаємодії дітей п'ятого року життя із ЗНМ пропонуємо при створенні корекційно-комунікативного розвивального середовища в умовах дошкільного навчального закладу врахувати деякі практично-методичні аспекти:

- *С* корекційно-комунікативне розвивальне середовище має бути адекватне віковим і мовленнєвим можливостям дітей п'ятого року життя із ЗНМ із незначним перевищенням ступеня складності;

- *С* компоненти корекційно-комунікативного розвивального середовища повинні бути інформативними, доступними, динамічними, мобільними, варіативними, стимулюючими, різноплановими, естетично привабливими, природовідповідними;

- *С* комунікативно-ігровий простір має забезпечувати результативність мовно-пізнавальної діяльності: поступове отримання нових знань, формування пізнавальних умінь і навичок, набуття мовленнєвої компетенції та комунікативного досвіду;

- *С* створення єдиного корекційно-комунікативного розвивального середовища повинно бути спрямоване на ефективне подолання відхилень у мовленнєвому розвитку дітей п'ятого року життя із ЗНМ на всіх рівнях (фонетичному, фонематичному, просодичному, лексико-граматичному, застосуванні засобів спілкування в комунікативних ситуаціях);

- *С* облаштування має стимулювати бажання проявляти і продовжувати комунікативну активність, сприяти розвитку емоційного комфорту дітей;

- *С* включення у корекційно-комунікативне розвивальне середовище національних, етнокультурних елементів сприятиме розвитку духовної самоцінності дітей п'ятого року життя із ЗНМ;

- *С* педагогічний та обслуговуючий персонал дошкільного навчального закладу, батьки та найближче сімейне оточення мають об'єднати зусилля задля

досягнення спільної мети - формування комунікативно-активної особистості дитини, стати зразком україномовної комунікативної взаємодії.

Важливим механізмом повноцінного функціонування ККРС є побудова стратегії злагодженого супроводу дитини п'ятого року життя із ЗНМ, яка занурене у це середовище. Адже сам факт перебування у ньому не є самоорганізуючим стимулом до комунікативної діяльності. Тому, зокрема, потребує оновлення підхід до партнерської взаємодії учасників педагогічного процесу і батьків. Взаємодія з батьками має будуватися на принципах взаєморозуміння (залучення членів сімей до спільної реалізації корекційно-комунікативних завдань, знайомство зі стратегією подальшої роботи, виконання вимог закріплення отриманих результатів), взаємодовіри (спільна діяльність дорослих в інтересах дитини, зміцнення авторитету педагога в сім'ї, а батьків у дошкільному навчальному закладі, прояв професіоналізму та відповідальності обома сторонами) і взаємодопомоги (результати педагогічного спостереження за дитиною, корекційної діагностики вчасно обговорюються з батьками з метою побудови подальшої стратегії корекційної роботи) [11,35].

Взаємодія суб'єктів (вчителя-логопеда, вихователів, батьків, психолога та ін.) має будуватися на єдиній основі ймовірного прогнозування результатів корекційно-комунікативного процесу. Для цього первинно необхідно спрогнозувати саме таке середовище, яке в комплексі із супроводом дорослих буде спонукати до комунікативної активності. До всіх вище перерахованих факторів створення корекційно-комунікативного розвивального середовища варто додати впровадження системи інноваційних педагогічних методів і прийомів, таких як музикотерапія, лялькотерапія, ейдетика, піскотерапія, танцювальна терапія та ін. Багаторічна практика використання засвідчує їх вагомий потенціал саме у стимулюванні виникнення невимушеної комунікативної активності в процесі спільної практичної взаємодії з однолітками та дорослими, створенні позитивної атмосфери спілкування.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Створення повноцінного корекційно-комунікативного розвивального середовища є науково-обґрунтованою та практично-доцільною умовою формування комунікативного компонента мовленнєвої діяльності дітей п'ятого року життя із ЗНМ. Розроблені в подальшому практичні аспекти його реалізації дадуть можливість повноцінно реалізувати комунікативний потенціал дітей із порушеннями мовленнєвого розвитку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аксарина И. Ю. Педагогические условия адаптации выпускников школ на этапе перехода от общего к высшему профессиональному образованию: автореф. дис. на соискание научн. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.01 / И. Ю. Аксарина; Курганский гос. ун-т. - М., 2006. - 19 с.
2. Василюк А. Педагогічний словник-лексикон: англ.-укр., укр.-англ. / А. Василюк; Ніжин, держ. ун-т ім. М. Гоголя. - Ніжин, 2004. - С. 43
3. Гнатышина Е. А., Уваров С. А. К вопросу об управлении информационно-коммуникативной средой в профессиональных образовательных организациях/ Актуальные проблемы образования: позиция молодых : матер, всероссийск. студенч. науч.-практ. конф. - Челябинск. - 2016. - С. 217-220
4. Грибова О. Е. Проблемы реализации коммуникативного подхода в обучении детей с тяжелой речевой патологией / О. Е. Грибова // Воспитание и обучение детей с нарушениями развития. - 2002. - № 2. - С. 12-18.

5. Каташов А. І. Педагогічні основи розвитку інноваційного освітнього середовища сучасного ліцею: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.01 / А. І. Каташов. - Луганськ, 2001. - 20 с
6. Мاستюкова Е. М. Лечебная педагогика. Ранний и дошкольный возраст / Е. М. Мастюкова. - М.: ВЛАДОС, 1997 - 304 с.
7. Назарова О. Л. Новые информационные технологии в управлении качеством образовательного процесса в колледже / О. Л. Назарова // Информатика и образование. - 2003. - № 11. - С. 79-84.
8. Педагогика: большая современная энциклопедия / сост. Е. С. Рапацевич. - М.: Современное слово, 2005. - 720 с. - С. 23
9. Рібцун Ю. В. Дошкільнятко: корекційно-розвивальна та навчально-виховна робота з дітьми з фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення: навч.-метод. посібн. / Ю. В. Рібцун. - К., 2014. - 238 с
10. Рібцун Ю. В. Стандартизація спеціальної дошкільної освіти дітей із порушеннями мовленнєвого розвитку / Ю. В. Рібцун // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. - 2017. - № 1 (350). - С 164-171. - Серія «Педагогічні науки»
11. Соботович Е. Ф. Психолінгвістическая структура речевой деятельности и механизмы ее формирования / Е. Ф. Соботович. - К.: ІЗМН, 1997. - 44 с.
12. Томич Л. Організація корекційно-розвивального середовища для дітей з порушеннями мовлення в умовах дошкільного навчального закладу корекційно-розвивальної спрямованості / Л. Томич // зб. наук. праць «Вестник института развития ребенка». - К., 2010.

REFERENCES:

1. Aksarina, I. (2006). *Pedagogicheskie usloviia adaptatsii ypusknikov shkol na etape perekhoda ot obshchego k vysshemu professionalnomu obrazovaniyu* [Pedagogical conditions of adaptation of graduates of schools in the transition from general to higher professional education]. (Dissertation Abstract, Moscow).
2. Vasyliuk, A. (2004). *Pedahohichniy slovnyk-leksikon* [Pedagogical dictionary-lexicon]. Nizhyn.
3. Gnatyshina, E. A., Uvarov, S. A. (2016). K voprosu ob upravlenii informatsionno-kommunikativnoi sredoi v professionalnykh obrazovatelnykh organizatsiyakh [To the question about managing information and communication environment in professional educational organizations]. In *Aktualnye problemy obrazovaniia: pozitsiia molodykh: materiafy vserossiiskoi studencheskoi nauchno-prakticheskoi konferentsii* (pp. 217-220). Cheliabinsk.
4. Gribova, O. E. (2002). Problemy realizatsii kommunikativnogo podkhoda v obuchenii detei s tiazheloi rechevoi patologiei [Problems of implementing communicative approach in teaching children with severe speech pathology]. *Vospitanie i Obuchenie Detei s Narusheniiami Razvitiia*, 2, 12-18.
5. Katashov, A. I. (2001). *Pedahohichni osnovy rozvytku innovatsiinoho osvithnoho seredyshha suchasnoho litseiu* [Pedagogical bases of development of innovative educational environment of modern lyceum]. (Dissertation Abstract, Luhansk).
6. Mastiukova, E. M. (1997). *Lechebnaia pedagogika. Rannii i doshkolnyi vozrast* [Curative education. Early and preschool age]. Moscow: Vlados.
7. Nazarova, O. L. (2003). Nove informatsionnye tekhnologii v upravlenii kachestvom obrazovatel'nogo protsessa v kolledzhe [New information technologies in management of quality of the educational process in college]. *Informatika i Obrazovanie*, 11, 79-84.
8. *Pedagogika: bolshaia sovremennaia entsiklopediia* [Pedagogy: Large modern encyclopedia]. (2005). Moscow: Sovremennoe slovo.
9. Ribtsun, Yu. V. (2014). Doshkilniatko: korektsiino-rozvyvalna ta navchalno-vykhovna robota z ditmy z fonetyko-fonematychnym nedorozvytkom movlennia [Preschool

children: corrective-developmental and educational work with children with phonetic and phonemic undeveloped speech]. Kyiv.

10. Ribtsun, Yu. V. (2017). Standartizatsiia spetsialnoi doshkilnoi osvity ditei iz porushenniami movlennivoho rozvytku [Standardization of special preschool education for children with speech development disorders]. In *Naukovyi visnyk Shkhidnoevropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky: Vol. 1* (pp.164-171).

11. Sobotovych, E. F. (1997). *Psikholingvysticheskaia struktura rechevoi deiatelnosti i mekhanizmy ee formirovaniia* [The psycholinguistic structure of speech activity and the mechanisms of its formation]. Kyiv: IZMN.

12. Tomych, L. (2010). Organizatsiia korektsiino-rozvyvalnoho seredovyscha dlia ditei z porushenniami movlennia v umovakh doshkilnoho navchalnoho zakladu korektsiino-rozvyvalnoi spriamovanosti [Organization of correction-developing environment for children with violations of speech in the conditions of preschool educational establishment of correctional developing orientation]. In *Zbirnyk naukovykh prats «Vestnik instituta razvitiia rebenka»*. Kyiv.

Iryna Brushnevska. Environment that corrects and develops communication abilities as a condition for forming the communicative component of linguistic activity of five years old children with GSI.

At the present stage of special preschool pedagogy development special attention is given to studying the formation of main speech activity components of children, taking into account the latest scientific data of the psycholinguistic speech activity structure and its psychological mechanisms. Latest scientific research indicates a violation of speech activity of children with GSI due to the lack of its structural components formation, what is especially clearly revealed in the process of communication. The communicative component formation is a poorly-studied but relevant and promising point at issue for theoretical and practical study.

The author of the article analyzes the methodical principles and peculiarities of organization of the environment that corrects and develops communication abilities as a condition for forming the communicative component of linguistic activity of five years old children with GSI. He points to the objective difficulties of its creation in preschool educational institutions.

They are caused by deficient awareness of the teachers about its nature, the differences from other types of environment, lack of clear concept about its structure, content, mechanisms of organization and principles of functioning and the role of probable prediction in providing a holistic correction and development process.

Updating approaches to partner interaction between participants of the pedagogical process and parents need the considerable attention. Cooperation of parents should be based on the principles of mutual understanding, trust and assistance and probable forecasting of the correction-communicative process results.

The creation of the environment that corrects and develops communication abilities should also include the introduction of the innovative pedagogical methods and techniques system. Long-term practice of usage proves their significant potential precisely in stimulating the emergence of the informal communicative activity in the process of joint practical interaction with peers and adults that creates a positive atmosphere of communication.

Consequently, the creation of a full-fledged environment that corrects and develops communication abilities is a scientifically grounded and practically advisable condition for the formation of a communicative component of the speech activity of five years old children with GSI.

Keywords: five years old children, General Speech Impairment, communicative component, environment